

Rokometni oddelek na gimnaziji iz vidika RZS

Izveček

Uspeh ni naključje. Uspešnost panožnih zvez tudi ne. Slovenski rokomet je v preteklih letih beležil mnoge velike uspehe predvsem na ravni vrhunškega - tekmovalnega rokometu, ki je največkrat gonilo napredka panoge. Uspehi članskih reprezentanc in klubov, permanentno uvrščanje mladih reprezentanc na velika tekmovanja, kakovostna ligaška tekmovanja,.... so dokaz kakovostnega strokovnega dela in ustreznih materialno- organizacijskih pogojev in splošne primerne strukturiranosti panoge. Rokomet v Sloveniji ima rezultatsko uspešnost. Zdi pa se, da je precej za storiti na ravni rokometu v osnovnih in srednjih šolah. Eden večjih premikov na tem področju je usmeritev pozornosti Rokometne zveze Slovenije tudi v projekt »mini rokomet« oz. »Rokomet, moja igra« in v projekt Rokometni oddelek na Gimnaziji. Osnovni namen projekta je ustvarjanje pogojev za sočasni razvoj mladih na rokometnem in učnem oz. izobraževalnem področju. Eden od ciljev je tudi usmerjanje v vrhunski rokomet (reprezentantje), ne pa primarni. Panoga potrebuje ljudi z pozitivnimi izkušnjami iz rokometnega udejstvovanja, ki se bodo tudi po zaključku šolanja kot odrasle osebe tvorno vključevale v delovanje panoge na različnih ravneh (kot trenerji, organizatorji, zdravniki, novinarji,.....).

Na osnovi dosedanjih izkušenj vrednotimo delovanje rokometnega oddelka na Gimnaziji Šiška kot uspešno, več odgovorov bo ponudila čas. Zdi se, da so še rezerve na ravni sodelovanja vključenih v projekt in na ravni nekaterih vsebinskih rešitev. Cilj bo dosežen, če bo dosežena razpršenost oddelkov po vseh slovenskih regijah, predvsem tam, kjer ima rokomet največjo tradicijo.

Uvod

Rokometu visoko mesto v množici športov v Sloveniji »drži« predvsem rezultatska uspešnost in s tem povezano medijsko prisotnost. Že nekaj let pa opažamo, da je slabo zastopan na področju šol, predvsem na ravni srednjih šol. Na srednjih šolah se dokaj organizirano igra le v sredinah z veliko rokometno tradicijo, v pretežnem delu Slovenije pa ne.

Že davno je bilo ugotovljeno, da uspeh v športu ni naključje. Uspešnost panožnih zvez tudi ne. Mnogo je področij znotraj panoge, ki rabijo kontinuiran razvoj. Ni skrivnost, da za popularnost panoge, za njeno materialno stabilnost in medijsko prisotnost potrebujemo uspehe članskih reprezentanc. Članske reprezentance pa se »polnijo« z uspešnimi mladinci, prej kadeti, starejšimi dečki,..... Vse te reprezentance morajo imeti ustrezen »servis«, oziroma ustrezna organizacijsko- finančno strukturiranost panoge je eden izmed predpogojev razvoja panoge in reprezentanc. Tu je še šolski rokomet, mini rokomet in druge oblike, ki zagotavljajo čim širšo bazo. In še so področja, brez katerih je razvoj panoge okrnjen. Pri vodenju kašnega ustroja se neminovno pojavljajo bitka interesov; še večkrat pa problem postavljanja prioritet oz. kaj je (naj-) bolj potrebno, katera veja naj bi se najučinkoviteje razvijala oz. kdo naj dobi znotraj največjo podporo. Če bomo tudi v bodoče želeli držati stik z najboljšimi državami na svetu, bo določena mera profesionalizma nujna in potrebna. V zadnjem obdobju se zelo veliko poudarja nujnost povezanosti športa in šolanja, tudi v Evropi je bilo preteklo leto- leto izobraževanja in športa. Vse več pa je tudi indicev, da mnoga okolja (tudi panoge) v Sloveniji ne bodo vzdržale profesionalnih razmer. Tudi moralna obveza tistih, ki vodijo šport je, da mlade ljudi usmerja tudi v izobraževanje ob sočasnem ustvarjanju pogojev za združevanje obeh področij. Projekt rokometnih oddelkov na srednjih šolah je eden izmed teh korakov.

Rokomet se je v Sloveniji začel kot šport srednješolcev; verjetno bi bilo primerno, da se v tej smeri tudi razvija. Kot šport dijakov in študentov se bo razvijal, če bodo otroci in mladostniki rokomet dobro spoznali kot osnovnošolci in nadalje dijaki na različnih srednjih in strokovnih šolah. Rokomet je v zadnjem obdobju po tekmovalnih dosežkih ena najuspešnejših športnih panog v Sloveniji. To dejstvo se potrjuje z mnogimi uvrstitvami slovenskih reprezentanc na velika tekmovanja, s srebrno medaljo moške reprezentance na evropskem prvenstvu leta 2004 ter z dvema uvrstitvama moške članske reprezentance na Olimpijske igre. Tudi na klubski ravni beležimo mnogo vrhunskih in odmevnih rezultatov (Krima, Celja PL, Olimpije, Prul, Velenja,...). Že vrsto let pa se zdi, da ima rokomet neizkoriščene možnosti na ravni osnovnih in srednjih šol. Pred leti je zaživel projekt Rokomet moja igra, zadnja leta pa se RZS sistematično vključuje v izboljšanje stanja na področju srednjih šol. V šolskem letu 2005/06 je bila na Gimnazijo Šiška v Ljubljani vpisna tretja generacija rokometashev, letos prvič organizirana kot homogeni oddelek.

Športna panoga nujno rabi sistematičen kompleksni razvoj na mnogih področjih. Če se panoga razvija samo na enem področju, se slej ali prej pokažejo posledice slabega gospodarjenja oz. t.i. »luknje«. Tako je kar nekaj področij, za katere ocenjujem, da so vitalnega pomena za razvoj panožne športne zveze in se morajo usklajeno in sistematično razvijati:

- **Reprezentančne selekcije:** ustvarjati optimalne pogoje za pripravo in izvedbo tekmovanj vseh selekcij; od članske reprezentance do reprezentanc mlajših starostnih kategorij s ciljem ustvarjati mednarodno uspešnost.

- **Klubska tekmovanja:** v sodelovanju s posameznimi združenji ligašev, Združenjem rokometnih trenerjev in Zvezo društev rokometnih sodnikov zagotoviti, da bodo ligaška tekmovanja potekala brez nepravilnosti in zapletov.

- **Rokomet v šolah:** razvijati projekt rokometashev po šolah, s ciljem pridobitve čim večjega števila mladih za rokomet in nadaljevati s popularizacijo rokometnega športa med osnovnošolsko in srednješolsko mladino.

- **Rokomet na Visokih šolah in fakultetah** ali podprojekt: ustvarjanje možnosti za vzporeden razvoj vrhunskih rokometashev in uspešnih študentov, katerim bi namenjali veliko pozornosti z oblikami štipendiranja oz. ustanavljanjem posebnih fundacij.

- **Sodelovanje z drugimi športnimi organizacijami:** rokomet naj postane na vseh ravneh povezovalen šport; iskati poti za tvorno sodelovanje vseh panožnih zvez in športnih asociacij v Sloveniji (še posebej z Olimpijskim komitejem Slovenije).

- **Mednarodno sodelovanje:** iskati možnosti za vpetost RZS v t.i. evropske projekte (npr. Education and Sport) predvsem pa poglobiti mednarodno sodelovanje z evropsko in svetovno rokometno zvezo. Sodelovati z državami, ki imajo podobne poglede na razvoj športa kot mi, z državami, s katerimi lahko tvorno sodelujemo na ravni medsebojnega spoštovanja.

- **Materialno tehnična organiziranost panoge :** zagotovitev finančnih sredstev Rokometne zveze Slovenije za normalno in tekočo delovanje organizacije, za izvedbo vseh projektov in programov vseh nacionalnih selekcij.

- **Medijska slika** preko različnih medijev.

- **Rokomet kot množično dostopen šport** (veteranska tekmovanja, druge rekreativne oblike rokometashev).

Rokometni oddelek na gimnaziji

Ideja za ustanovitev rokometnega oddelka izhaja že kakih 7 let nazaj, ko so prvi poizkusi in poizvedbe o možnosti bili izvedeni v Kopru. Športni pedagog Miha Jelovčan je pripravil tudi krajši idejni projekt, žal pa ideja ni bila uresničena v praksi. V okviru Strokovnega sveta (SS) pri Rokometni zvezi Slovenije (RZS) je bila tema rokometnih oddelkov na Gimnaziji prvič na dnevnem redu leta 2000, konkretnije pa jeseni 2002, predvsem na pobudo športne pedagoginje Saše Vesel in takratnega vodstva Gimnazije Šiška. RZS je pobudo sprejela, ker se je zdelo, da bi t.i. projekt Rokometni oddelek dolgoročno lahko pomembno prispeval k strokovno-organizacijski razvitosti panoge na višjo raven. Prve ideje so šle v smer, da bi na enem mestu izbrali predvsem rokometne reprezentante. V tem primeru bi prevladoval t.i. športni kriterij. Kmalu pa je postalo jasno, da v rokometnih razmerah to ni realna usmeritev, zato smo smotre in cilj preoblikovali. Dijaki kombinirajo vadbo v šoli in v svojih klubih. Praviloma dijaki ne bivajo v internatu, tako kot je to primer pri nekaterih drugih športih. Zaenkrat se zdi, da je to za rokometne oddelke optimalna rešitev.

Osnovni namen projekta iz vidika RZS, je tvorno sodelovati pri kompleksnem športnem in izobraževalnem procesu nadarjenih rokometišev in hkrati krepitev rokometne dejavnosti v slovenskih srednjih šolah. RZS želi s tem projektom predvsem omogočiti učencem možnosti dobro organizirane in strokovno vodene dejavnosti.

Do sedaj so različne srednje šole po Sloveniji v glavnem organizirale heterogene športne oddelke glede na panoge. Na Gimnaziji Ljubljana Šiška beležijo izkušnje s športnimi oddelki od leta 1992, najprej s heterogenimi oddelki glede na športne panoge. V šol. letu 2001/2002 je bil prvič v Sloveniji organiziran homogen oddelek nogometašev. Leta 2004 so se na gimnaziji šolali športniki v 15 športnih oddelkih. Delo s športniki v športnem oddelku je vsekakor specifično glede na splošne in druge oddelke Gimnazijskih programov. Na Gimnaziji Šiška se organiziranost dela razlikuje tudi po športnih panogah. V osnovi pa je uspeh dijaka-športnika v veliki meri odvisen od dobrega sodelovanja med šolo, športno zvezo, klubom in trenerjem.

V prvem letu projekta »rokometni oddelek« se je od 23 prijavljenih kandidatov v oddelek uspelo vpisati 15 dijakov rokometišev. Iz podatka lahko sklepamo, da so pogoji za vpis dokaj zahtevni. Tudi usmeritev RZS je bila, da naj bo osnovni kriterij t.i. »učni«, drugi pa športni. Tudi rokometiši vključene v rokometni oddelek, načeloma imenujemo dijaki (in ne »rokometiši«).

Organiziranost dela in financiranje v homogenem rokometnem oddelku

Leta 2002 je bil sklenjen dogovor o sodelovanju med Gimnazijo Ljubljana Šiška, RZS, Ministrstvom za znanost, šolstvo in šport. Osnovni namen podpisnikov pogodbe o sodelovanju je bil ustvariti pogoje za optimalno koordinacijo med športnim in šolskim delom. Tako imajo dijaki v urnik vgrajene organizirane ure učne pomoči (OUP), ki so v prvem trimeslju obvezne. Sodelujejo tudi s pedagogom, vzgojiteljem in psihologom. Dijakom je zagotovljena športnikom prilagojena prehrana

V šolskem letu 2003/04 je bilo, poleg ostalih aktivnosti, organiziranih 96 rokometnih treningov, 23 treningov atletike in osnovne motorične priprave. Trenerka in športna koordinatorica sta izvedli tudi 4 testiranja osnovnih motoričnih sposobnosti)

V dopoldanskem času imajo štiri treninge in sicer dva rokometna, enkrat imajo atletiko in enkrat tedensko akrobatiko oz. športne igre pod vodstvom športnih pedagogov.

Športna vzgoja in rokometni treningi se izvajajo v optimalnih pogojih. Atletski treningi se izvajajo na atletskem stadionu in v atletski dvorani, vsebine gimnastike v Gimnastičnem centru na Drenikovi. Za rokometni trening pa so optimalni pogoji v mali dvorani Hale Tivoli, ki jo zagotavlja RZS (Čotar, Vesel, 2003). RZS se je obvezala tudi, da vsako generacijo opremi z ustrezno športno opremo (trenirke, dresi, žoge,...).

Financiranje

Kot partnerji v projektu sodelujejo Ministrstvo za šolstvo in šport, Gimnazija Ljubljana Šiška, Rokometna zveza Slovenije, dijaki in njihovi starši.

Financiranje rokometnega oddelka je razpršeno. Oddelek se financira iz sredstev, ki jih za svoje delovanje dobi gimnazija s strani ustanovitelja (Ministrstvo za šolstvo in šport), iz javnega razpisa (MŠŠ) za izvajalce letnega programa športa in iz razpisa (MŠŠ) za panožne športne šole (trenerski kader). Pomemben delež prispeva Rokometna zveza Slovenije, s sofinanciranjem strokovnega kadra, financiranjem objekta za vadbo in opreme. Del sredstev predstavljajo viri šolskega sklada in del, ki ga prispevajo udeleženci oz. njihovi starši.

Šola zagotavlja optimalne pogoje za nemoten in kakovostni pedagoški proces in za dobro usklajevanje šolskih in športnih obveznosti. Pedagoginja, Saša Vesel, nekdanja vrhunska športnica in usmerjevalka rokometna na Fakulteti za šport, je športna koordinatorica oddelka.

Naloga RZS je zagotavljati kvaliteten trening. V ta namen je bila v projekt vključena strokovna sodelavka Sonja Čotar, nekdanja vrhunska igralka, tudi reprezentantka Jugoslavije in Slovenije, diplomantka Fakultete za šport z različnimi trenerskimi izkušnjami doma tudi v tujini. Z navedenimi referencami je zagotovilo za visoko raven strokovnega dela.

Pouk je organiziran v dopoldanskem času in je dopolnjen z individualnimi urami za pomoč dijakom pri njihovem samostojnem učenju. Učiteljski zbor, koordinatorji, trener, psiholog in svetovalna služba tedensko usklajujejo svoje delo na skupnem sestanku. Taka oblika dogovarjanja o skupnem delu je najbolj učinkovita.

Treningi dijakov so razdeljeni na dopoldanski in popoldanski del. V času rednega pouka imajo dijaki štiri treninge, dva rokometna, atletske, akrobatiko oz. športne igre. Vsi treningi so lahko podprti z dobro opremo za spremljanje in nadzor trenažnega procesa (audio-video oprema, merilniki srčnega utripa, tenziometrijska plošča, računalniška oprema in strokovna literatura).

V popoldanskem času dijaki trenirajo v svojih klubih.

Rokometni treningi so načeloma organizirani tako, da je največji poudarek na individualni tehniki in taktiki torej na individualnem igralnem razvoju dijakov. Ker pa dijaki in dijakinje nastopajo tudi za šolske ekipe v tekmovanju srednjih šol, je nekaj treningov namenjenih tudi kolektivni tehniki in taktiki napada ter obrambe.

Izkušnje iz leta 2004/2005:

V šolskem letu 2004/2005 je prvič organiziran homogeni rokometni oddelek. Vseh kandidatov za rokometni oddelek, ki so izpolnjevali športni kriterij, je bilo 31. Po opravljenih eksternih izpitih, pa je uspelo zadostiti učni kriterij 22 dijakov, sedem rokometišev in petnajst rokometišic.

Izkušnje iz prvega leta delovanja so vtakane v organiziranost in delovanje nove generacije. Vedno boljše je tudi sodelovanje s klubskimi trenerji. Čotarjeva jim je predstavila program treningov ter jih povabila k sodelovanju, tako da lahko v času dopoldanskih treningov tudi sodelujejo pri individualnem delu s svojimi varovanci. V teku je dogovor z Rolandom Pušnikom, nosilcem olimpijske medalje, ki se v zadnjem obdobju specializira za delo z rokometnimi vratarji. Vzpostavljeno je tudi sodelovanje s reprezentančnimi trenerji teh starostnih skupin.

Načrt vključenih v projekt je vzpostaviti tudi mednarodno sodelovanje s podobnimi oddelki po svetu. Načrtujemo izmenjavo izkušenj z eno najbolj organiziranih srednjih športnih šol na področju rokometna: Gudme na Danskem. Dijaki rokometiši se zelo veselijo tudi predvidene udeležbe na svetovnem srednješolskem prvenstvu v Franciji.

Čotarjeva bo skupaj s strokovnim svetom pri RZS pripravila tudi projekt organizacije rokometnih oddelkov drugod po Sloveniji (Bon, 2003).

Zaključek

Morda je prav na področju rokometu opaziti največji razkorak med uspehi reprezentanc in klubov na eni strani in relativno slabo razširjenostjo panoge v osnovnih in srednjih šolah na drugi strani. Vzrokov za takšno stanje je verjetno več. Učenje rokometu je za učitelja (še zlati če nima rokometnih izkušenj) dokaj zahteven. Rokomet je »zahteven« tudi z vidika materialnih pogojev (velika dvorana), poleg tega se malo uporablja kot rekreativni šport in vsled tega manj poznan širšim množicam (beri npr. razrednim učiteljicam). Po drugi strani pa ima tudi mnoge prednosti, predvsem kompleksno vplivanje na psiho-fizični razvoj mladostnikov, dejstvo, da izhaja iz naravnih oblik gibanja, relativno enostavnost pravil, dokaj veliko razširjenost v svetu in prisotnost v medijih.

V tri-letnem delovanju rokometnega oddelka se zdi odločitev za projekt rokometni oddelek na Gimnaziji pravilna. V prvi generaciji so bili dijaki dokaj uspešni na učnem področju: 3 dijaki so dosegli odličen uspeh, 10 je bilo prav dobrih, 16 dobrih, 7 dijakov je bilo zadostnih, dve dijakinji pa razreda nista izdelali (Čotar, Vesel, 2005). Dijaki so v povprečju opravili 138 treningov.

Ne gre pričakovati, da bi iz tega projekta izšli sami vrhunski igralci in igralki (reprezentanti). Verjamemo pa, da bodo mnogi ostali vpeti v rokometna dogajanja na mnogih področjih -morda kot rokometni ali športni organizatorji, morda novinarji, sodniki, morda športni zdravniki ali zgolj dobri poznavalci rokometu oz. športniki z pozitivnimi izkušnjami iz rokometnega udejstvovanja. Za nekaj dijakov pa bi upali napovedati, da imajo vse možnosti postati vrhunski igralci na tudi na mednarodni ravni. Tako kot Amra Pandič, ki je bila na zadnjem kadetskem evropskem prvenstvu proglašena za najboljšo vratarko. Amra je tudi odličnjakinja, Zoisova štipendistka in kot takšna nekakšen »prototip« uspešne dijakinje rokometnega oddelka.

Na osnovi preteklih izkušenj vrednotimo delovanje rokometnega oddelka na Gimnaziji Šiška kot uspešno. Zdi se, da so še rezerve na ravni sodelovanje vključenih v projekt in na ravni nekaterih vsebinskih rešitev. Generalno gledano pa se zdi, da je RZS z rokometnim oddelkom na pravi poti k dobri organiziranosti srednješolskega rokometu. Moja želja je, da bi uspeli organizirati tovrstne oddelke tudi v drugih krajih kjer so zato hotenja in pogoji (Celje, Koper, Ivančna Gorica, Krško,...) in da bi spremljali derbije srednješolcev. Verjeti je, da tekmovalni in čustveni naboj ne bi izostal.

Viri:

1. Čotar S. (2003): Poročilo o delovanju rokometnega oddelka na Gimnaziji Ljubljana Šiška. Gradivo za sejo predsedstva RZS, maj 2003. RZS.
2. Čotar S., Vesel S. (2004): Poročilo o delovanju rokometnega oddelka na Gimnaziji Ljubljana Šiška. Gradivo za sejo predsedstva RZS, junij 2004. RZS
3. Čotar S., Vesel S. (2005): Poročilo o delovanju rokometnega oddelka na Gimnaziji Ljubljana Šiška. Gradivo za sejo predsedstva RZS, junij 2005. RZS
4. Bon M. (2003): Projekt sodelovanja RZS v okviru projekta RZS in MŠZŠ- Panožne športne šole: Rokometna zveza Slovenije, Ljubljana